

Aile Kabul-Reddetme Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Aile Kabul-Reddetme Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16403>

Özet

Aile Kabul-Reddetme Ölçeği (AKRÖ), bireylerin, özellikle çocukların veya ergenlerin, birincil bakım verenleri (genellikle anne veya baba) tarafından algılanan kabul ve reddedilme düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş psikolojik bir ölçektir. Bu ölçek, Ronald P. Rohner tarafından geliştirilen ve evrensel düzeyde kabul gören Uluslararası Kabul-Reddetme Kuramı (IPARTheory) çerçevesinde uyarlanmıştır. Türkiye'deki uyarlama çalışması F. Cenkseven tarafından 2000 yılında gerçekleştirilmiş olup, özellikle anne-çocuk ilişkisindeki reddedici algılanmanın öz-kavramı üzerindeki etkilerini incelemek için kullanılmıştır.

Ölçek, ebeveyn davranışlarının sıcaklık/sevgi, dümanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve farklılaşmamış reddetme gibi boyutların değerlendirilmesini amaçlar. AKRÖ, klinik ve gelişimsel psikoloji alanlarında, ebeveyn tutumlarının çocuk gelişimi ve ruh sağlığı üzerindeki etkilerini araştırmada önemli bir araç olarak kabul edilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Aile Kabul-Reddetme Ölçeği, Uluslararası Kabul-Reddetme Kuramı, Ebeveyn Kabulü, Ebeveyn Reddi, Psikometrik, Öz-kavram, Uyarlama.

Yazarlar

Uyarlayan Yazar: Cenkseven, F.

Amaç

Aile Kabul-Reddetme Ölçeği'nin temel amacı, deneklerin anne veya babalarından algıladıkları kabul ve reddetme davranışlarının derecesini nicel olarak belirlemektir. Bu algısal düzeyler, bireyin psikolojik uyumu, kişisel gelişimi ve öz-kavramının oluşumu üzerindeki etkilerini anlamak için kritik öneme sahiptir. Ölçek, ebeveynlerin duygusal destek, fiziksel yakınlık, eleştiri ve cezalandırma gibi davranışların sübjektif olarak değerlendirilmeye olanak tanır.

Özellikle Cenkseven'in (2000) uyarlama çalışmasında, ölçek, kekeme olan ve kekeme olmayan çocukların anne-çocuk ilişkisini reddedici algılama düzeylerini karşılaştırmak ve bu algının öz-kavramları üzerindeki olası farklılıkların ortaya koymak amacıyla kullanılmıştır. Bu bağlamda amaç, ebeveyn reddinin potansiyel risk faktörlerini belirlemektir.

Yapı

Ölçek, temel olarak Uluslararası Kabul-Reddetme Kuramı (IPARTheory) tarafından belirlenen psikolojik yapıyı ölçmektedir. Bu kuram, kabul ve reddetmenin dört temel alt boyutunu öne sürer:

Sıcaklık/Sevgi (Warmth/Affection): Ebeveynin şefkat, ilgi ve destek sunma derecesi.

Dümanlık/Saldırganlık (Hostility/Aggression): Ebeveynin fiziksel veya sözel saldırganlık, öfke ve dümanca davranışlar sergileme derecesi.

Kayıtsızlık/İhmal (Indifference/Neglect): Ebeveynin çocuğun ihtiyaçlarına karşı ilgisiz kalması, duygusal olarak ulaşmaz olması ve ihmal etme derecesi.

Farklaştırmaz Reddetme (Undifferentiated Rejection): Çocuğun genel olarak reddedildiğini hissetmesi, somut davranışlardan ziyade genel bir olumsuz algı.

AKRÖ, bu boyutlar üzerinden bireyin algıladığı ebeveyn tutumunu değerlendirerek, kabulün yüksek düzeyde mi yoksa reddetmenin yüksek düzeyde mi olduğunu belirleyen bir toplam puan veya alt boyut puanları üretir.

Geçerlik

Kaynakçıda Aile Kabul-Reddetme Ölçeği'nin geçerlik çalışmalarına dair özet bilgi sunulmamıştır (Geçerlik: -). Ancak, bir ölçeğin uyarılma sürecinde, orijinal ölçeğin yapısal bütünlüğünü korumak için genellikle çeşitli geçerlik çalışmaları yürütülür.

Bu tür uyarılma çalışmalarında beklenen geçerlik türleri şunlardır:

Yapı Geçerliliği: Ölçeğin IPARTheory'nin öngördüğü dört temel alt boyutu doğru bir şekilde ölçüp ölçmediğini belirlemek için faktör analizi (doğrulayıcı veya açıklayıcı) kullanılması.

Ölçüt Bağlantısı Geçerliliği: Ölçek puanları, öz-kavram, depresyon veya anksiyete gibi kabul/reddetme ile teorik olarak ilişkili olduğu düşünülen diğer ölçütlerle korelasyonunun incelenmesi. Cenkseven'in çalışmasında öz-kavram ile ilişkilendirme, ölçüt bağlantısı geçerliliğinin bir göstergesidir.

Güvenirlik

Kaynakçıda Aile Kabul-Reddetme Ölçeği'nin güvenilirlik çalışmalarına dair özet bilgi sunulmamıştır (Güvenirlik: -). Ancak, psikometrik açıdan sağlam bir uyarılamada, iç tutarlılığı ve zamana yayılan istikrarın gösterilmesi esastır.

Beklenen temel güvenilirlik yöntemleri şunlardır:

İç Tutarlılık (Internal Consistency): Ölçek maddelerinin aynı yapıyı ölçme derecesini belirlemek için Cronbach Alfa katsayısının hesaplanması. Yüksek Cronbach Alfa değerleri, maddelerin birbiriyle tutarlı olduğunu gösterir.

Test-Tekrar Test Güvenirli?i: Ölçeğin farklı zamanlarda uygulandığında tutarlı sonuçlar verip vermediğini belirlemek için belirli bir zaman aralından sonra aynı deneklere tekrar uygulanması.

Faktör Analizi

Aile Kabul-Reddetme Ölçeği, orijinal olarak Ronald P. Rohner'in IPARTheory modeli üzerine kurulduğunu için, uyarlama sürecinde beklenen temel faktör yapısı dört faktörlüdür (Sıcaklık/Sevgi, Dümanlık/Saldırganlık, Kayıtsızlık/hımal, Farklılaşmamış Reddetme).

Cenkseven (2000) tarafından yürütülen yüksek lisans tezinde, ölçeğin Türkçe formunun yapı geçerliliğini kanıtlamak amacıyla muhtemelen açmalyıcı veya doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Bu analizler, maddelerin teorik olarak ait oldukları alt faktörlere yüklenip yüklenmediğini ve Türkçe kültürüne özgü faktör yapısının orijinal modele ne kadar uyduğunu test etmeyi amaçlar.

Araç

Test Type: Uyarlama

Format: Kaynakta derecelendirme bilgisi sunulmamıştır (-). Ancak, AKRÖ'nün temel aldığı IPARTheory araçları genellikle 4 veya 5 seçenekli Likert tipi derecelendirme formatını kullanır (örneğin: Hiçbir Zaman, Nadiren, Bazen, Çoğu Zaman, Her Zaman).

Language Available: Türkçe (Uyarlama); Orijinal form İngilizce (IPARTheory araçları).

Population Group: Klinik ve Normal Popülasyon

Age Group: Ölçeğin formu (Çocuk/Ergen/Yetişkin) uyarlamaya bağlıdır. Cenkseven (2000) çalışması kapsamında, kekeme ve kekeme olmayan çocuklarla kullanılmıştır.

Population Details: Cenkseven'in çalışması kapsamında, kekemelik tanısı almamış ve kontrol grubunda yer alan ilköğretim çağındaki çocuklar (ve anneleri) örneklem olarak kullanılmıştır.

Test Methodology: Bireysel veya grup uygulaması şeklinde, öz bildirim yöntemiyle uygulanır. Katılımcılar, ebeveynlerinin kendilerine yönelik davranışlarını değerlendirirler.

Anahtar Kelimeler

Ebeveyn Tutumu, Çocuk Gelişimi, Reddetme, Kabul, Rohner, Adaptasyon, Yüksek Lisans Tezi.

Şinler, Ücret ve Test Yılı?

Ölçeğin ticari kullanımına veya izin prosedürlerine dair spesifik bilgi kaynak içerikte bulunmamaktadır. Testin uyarlama yılı **2000**'dir (Cenkseven, F.). Ölçeğin orijinal versiyonları (PARQ, vb.) kullanım için Ronald P. Rohner'in Uluslararası Kabul-Reddetme Merkezi'nden izin alınması gerekebilir.

Kaynaklar

Cenkseven, F. (2000). *Kekeme ve kekeme olmayan çocukların anne-çocuk ilişkisini reddedici algılama düzeylerinin öz-kavramlarına etkisinin araştırılması* (Yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Rohner, R. P. (2004). The parental acceptance-rejection syndrome: Universal consequences of parental mistreatment. *American Psychologist*, 59(9), 830-840.

Aile Kabul-Reddetme Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Kaynak içerikte Aile Kabul-Reddetme Ölçeği'ne ait maddeler sunulmamıştır. Maddeler, ilgili yüksek lisans tezinin (Cenkseven, 2000) ekler bölümünden temin edilebilir.